

Arie Oudenes over zijn groen-onderwijsinzet vanuit CPS

‘Een mooie klus’

Arie Oudenes van CPS in Amersfoort werd begin jaren 90 in het groene onderwijs actief. Vooral voor het vmbo heeft hij relaties aangeknoopt en zaken verhelderd. Nu hij gebruik maakt van de fpu-regeling, een terugblik en zijn gedachten over dit onderwijs.

Arie Oudenes, een van de CPS-specialisten voor het groene onderwijs, duwt een steekkar met ingelijste circusaffiches voor zich uit. Het is even zoeken naar een beschikbare ruimte voor het interview. CPS werkt in Amersfoort met flexplekken, eigen kantoorruimtes zijn er niet meer voor iedereen. Oudenes (61) heeft er 26 jaar gewerkt. De laatste tien, twaalf jaar vooral voor het groene onderwijs. Hij was bijvoorbeeld intensief betrokken bij kerngroepen, Buitengewoon Groen en het Procesmanagement vmbo groen. Vooral de eerste fase was zijn werkterrein. Op 1 maart 2004 start officieel zijn fpu.

Inspirerend, collegiaal, regisserend, creatief en veel prestaties in de relationele sfeer. Zo karakteriseren collega's zoals Douwe Ettema, voorheen CPS en nu AOC Raad, en Marinus Kamphorst, CPS, zijn stijl. "Ik spreek veel te snel", zegt hij zelf. "Dat zit in mijn aard; het moet wel snel gebeuren."

Zijn hobby is het circus. Steeds intensiever toen hij een jaar of twaalf geleden lid werd van de Circusvrienden en later secretariaatswerk ging doen voor de Vereniging van Nederlandse Circusondernemingen. Daaruit kwam de *European Circus Association* voort. Het weekend voor het interview was er een bijeenkomst van die vereniging in Italië, gekoppeld aan een festival. Arie Oudenes was er ook.

Wanneer ben je betrokken geraakt bij het groene onderwijs?

"Dat begon met de kerngroepen, sectorale ontmoetingspunten van het onderwijs. Ik werd secretaris. De kerngroepen waren verdeeld tussen de drie pedagogische centra. CPS had het secretariaat van de groepen voor Groene Ruimte, Plant en Bloem. Later kwam daar de Kerngroep Eerste Fase bij."

"De allereerste ervaring met de groene wereld was eigenlijk het puc (project uitwerking certificaten). Ik vond dat hele circus in Zutphen een heel bijzondere benadering. Wat ik sterk vond, was de gestructureerde manier van werken met opdrachten. Heel positief. Dat docenten uiteindelijk met de halfproducten niet uit de voeten konden, was een ander probleem."

Wat deden de kerngroepen?

"Ze bereidden bijvoorbeeld de Stoascholingsdagen voor, landelijke activiteiten. Toen de AOC Raad het plan opvatte om projectmatig te werken, zijn dit soort staande organisa-

ties opgeheven. Een van de beperkingen vond de AOC Raad dat je gemakkelijk terugvalt op het vaste netwerk en daardoor steeds dezelfde mensen om advies vraagt. Maar het is soms ook wel heel handig om die contacten te hebben."

Hoe liep dat toen jij erbij zat?

"Er was voor de scholingsdagen, bijvoorbeeld bij bloem, veel belangstelling, maar het knelpunt was altijd de relatie tussen de Eerste Fase en de mbo. Groene inhouden zie je vooral op mbo. En om daar dan het verhaal van de Eerste Fase te vertellen, kostte meer moeite."

Zo kwam je langzamerhand in het vmbo terecht?

"Ja precies, ik heb de start ervan mee gemaakt, de hele leerplanontwikkeling en dat soort zaken. In de Kerngroep Eerste Fase is ook het intrasectoraal programma aan de orde geweest en goedgekeurd. Achteraf kun je niemand verwijten dat daar niet voldoende over is nagedacht. Je hebt pas in de gaten wat er aan de hand is, als je het gaat doen."

Wat was er dan mis met dat programma?

"Op het moment dat ze het gingen uitvoeren, ontdekten ze dat het leerprogramma volstrekt onhelder was. Er werd gevraagd om een kadernotitie. Maak het nou eens helder, waar gaat het over, hoe doen we dat, hoe vul je het nu in? Eigenlijk was het een vraag om meer zekerheid. Mensen waren onzeker of ze wel op de juiste wijze de eindtermen zouden halen en of ze niet negatief afgerekend zouden worden op het examen."

Wat vind je nu anders in het groene onderwijs, anders dan in het overige onderwijs?

"Bijvoorbeeld de gedachte van niet lullen, maar poetsen. Dat ze zeggen:

we willen er best over praten, maar ze willen vooral aan de slag. Als je afspraken maakt, doen ze het ook. Dan kan het zijn dat ze achteraf zeggen: ik ben er niet zo gelukkig mee, of het had beter gekund, maar de producten zijn over het algemeen op tijd.”

“Een ander element wat ik snel ontdekke, was dat van de drie petten. Zeker als je wat hoger in de organisatie komt.”

Drie petten?

“Ja, je ziet dat bestuurders vaak nog een eigen bedrijf hebben waar ze belangen hebben en meer of minder gerelateerd zijn aan bedrijfstakken, organisaties of vakbonden. Je moet soms vragen: met welke status zeg je dat? Zet even de goede pet op. Maak duidelijk waarom je het zo zegt.”

“Het is ook een vrij kleine wereld, mensen kennen elkaar. Dat vind ik heel leuk. Het is een van de redenen

dat ik er met plezier ben blijven werken. Je kunt mensen wat beter leren kennen, een wat meer continue werkrelatie opbouwen.”

Hoe kwam je eigenlijk bij CPS?

“Wil je mijn totale loopbaan? Nou, ik ben als onderwijzer begonnen op een lagere school in Doorn. Ik ging bijstuderen, maar zag toen het onderwijs een tijd helemaal niet zitten. Waarom niet? Vooral omdat ik in de opleiding Onderwijskunde werd geconfronteerd met doelformuleringen, eindtermen en de hele rimram. Ik vond dat zo vreselijk ver afstaan van de realiteit van het onderwijs. Ik ben toen met die studie gestopt en uit het onderwijs gegaan. Een studie Sociale Pedagogiek paste beter bij mijn nieuwe baan; adjunct-directeur van een internaat voor schipperskinderen. Dat deed ik een jaar of zeven. Heel intensief. Het meest ideale toen ik daarna bij het CPS kwam, was dat ik in de

weekenden niet meer hoefde te werken.”

“Achteraf vind ik me dan toch wel een beetje een Judas. Het zijn best waardevolle zaken, maar ik denk dat ons soort organisatie ook wel gezorgd heeft voor een bureaucratisering van het onderwijs. Vaak is evalueren en doelstellingen formuleren een reactie op het te statische onderwijs, maar om het dan heel nauwkeurig vast te leggen in wetten en regels, daarmee maak je het opnieuw statisch.”

Kun je dat verbeteren?

“Daar wordt naar gezocht, bijvoorbeeld in de hele discussie rondom vrijheid van examinering. Een van de dingen toen in de Kerngroep Eerste Fase was: alsjeblieft geen centrale examens. Maar overheden hebben die altijd gezien als een vorm van kwaliteitsbewaking. En enige uniformiteit is ook wel gewenst.”

“Hoe je dat flexibeler kunt maken? Ik denk dat een bepaalde mate van projectmatig werken flexibiliteit bevordert. Het is ook sterk afhankelijk van de docenten. Er zijn er niet zoveel die heel flexibel zijn. Ik kan dat niet met onderzoek onderbouwen, maar wat ik zeker weet is dat docenten hun veiligheid zoeken bij de structuur van methodes.”

“Ik heb een project gedraaid waarin de kerncompetenties van docenten worden beschreven. Een van de dingen die ze dan zelf melden, is dat een docent in staat moet zijn om de eigen methodes en lessen te schrijven. Ik denk dat ze daar niet voor zijn opgeleid. Er zijn er best een aantal die het kunnen en er zijn er nog meer die denken dat ze het kunnen. Er zijn er veel meer die zeggen: laat het toch een ander doen.”

Terug naar CPS. Hoe heb je het 26 jaar uitgehouden?

“De eerste zeven jaar waren voorbij voordat ik het in de gaten had. Toen kwam ik in alle eerlijkheid op een leeftijd waarop het niet zo gemakkelijk was om te solliciteren. Er was ook weinig werkgelegenheid rondom het onderwijs. Bovendien bood de organisatie de gelegenheid om veel verschillende en afwisselende projecten te draaien.”

Waarom kwam je naar het CPS?

“Toen ik onderwijzer was, heb ik twee keer deelgenomen aan een CPS-cursus over creatieve activiteiten. →

▼ **Arie Oudenes, CPS:** “Het zijn best waardevolle zaken, maar ik denk dat ons soort organisatie ook wel gezorgd heeft voor een bureaucratisering van het onderwijs”



FOTO: TON VAN DEN BOSSCH

Heel leuk. Ik heb ook gedacht: als er een keer een plekje is, wil ik best bij die organisatie gaan werken. Ik kreeg de indruk dat het een deskundig bedrijf was, betrokken bij het onderwijs, dicht bij de praktijk, leuke dingen.”

Wilde je onderwijs verbeteren? Was dat je diepe wens?

“Nou, volgens mij ben ik niet zo’n evangelieprediker. Wat ik veel leuker vind en waarvan ik denk dat ik goed in ben, is gewoon projectmanagement. Projecten runnen, zaken met mensen doen.”

“Na een reorganisatie bij CPS ben ik een tijdje ingezet als duvelstoejager. Als er ergens iets fout ging, kwam de vraag: kun jij het project overnemen, kun jij dat doen? Ik merkte dat ik dat niet plezierig vond. Ik vind het juist heel leuk om een langere werkrelatie met mensen te hebben. Dat is een van de redenen geweest waarom ik zin had in die groene klus. Want daar is continuïteit en het was een hele leuke groep.”

Alleen groen onderwijs?

“Nee, dat had het niet hoeven zijn. Ik kan me best voorstellen dat als er een andere klus was gekomen met wat continuïteit, ik daar met alle plezier was ingestapt.”

Maar goed, je werd ook secretaris van Buitengewoon groen? Je bracht de groene afdelingen van 35 scholengemeenschappen bij elkaar.

“Ja, maar ik ben niet de vader ervan geweest. Dat was Wim Bosch, samen met de toenmalige bestuurders. Het is toch een vereniging die nog steeds de moeite waard blijkt te zijn. De relatie van de groene afdelingen met de AOC Raad is bijvoorbeeld sterk verbeterd. De voorzitter van Buitengewoon groen zit nu als volwaardig lid in de ledenvergadering. In eerste instantie was dat met enige terughoudendheid, want je neemt toch 35 scholen mee. Maar zo langzamerhand, met name als het gaat om de eerste fase, wordt zijn stem daar heel serieus genomen. Verder hebben ze zich bij LNV geprofileerd.”

Een emanciperende actie?

“Ja absoluut. Ze zitten voor de toekomst in een heel bijzondere positie, omdat ze op dat breukvlak van OCW en LNV zitten. Daar waar mogelijk ook de rest van het groene onder-

wijs naar OCW gaat, zou je als aoc’s of AOC Raad eens kunnen kijken hoe dat werkt. Ze zijn een soort voorlopers.”

“Alleen de relatie tussen individuele scholen en aoc’s loopt nog niet zo soepel. Je ziet wel dat er contacten zijn tussen docenten, maar als het gaat om gestructureerd overleg, aannamebeleid en doorstroming, dan zou dat veel beter kunnen.

Bovendien, een van de dingen die uit het inspectieonderzoek ‘Op de groene keper’ naar voren kwam, was dat het om kleine afdelingen ging waar deskundigheid gebundeld zit bij één of twee mensen. Buitengemeen kwets-

Raad een grotere bewakingsverantwoordelijkheid krijgt. LNV heeft gezegd: er is een zaak waar we wel wat sturing willen blijven houden en dat is rondom de examenontwikkeling en de aanpassing van de eindtermen.”

Hoe moet het nu verder in het vmbo?

“Het verhaal van Goes, laatst in het vakblad, het verticale model dat ze daar voor leerwegen hebben, spreekt me wel aan. Leerlingen die meer gericht zijn op beroepsmatig uitoefenen van activiteiten zou je vanaf hun veertiende in één lijn moeten zetten, net als de wat theoretischer inge-

“Er zijn niet zoveel flexibele docenten. Ik kan dat niet met onderzoek onderbouwen, maar ik weet zeker dat docenten hun veiligheid zoeken bij de structuur van methodes.”

baar. De scholen zouden op een uitstekende wijze gebruik kunnen maken van de deskundigheid van docenten van aoc’s.”

En Procesmanagement vmbo groen?

Gestart in 1997 en je volgde er in januari 2001 Cor van Schaijk op. Hoe kijk je daar op terug?

“Het ging om een clubje mensen die faciliteiten hadden om bij te sturen en bijzondere activiteiten voor vmbo groen te doen. Dat is denk ik ook vrij intensief gebeurd, maar wel sterk volgend aan wat de projectorganisatie van OCW uitzette.”

“We hadden al eerder geadviseerd het traject door te trekken. Bij OCW is de projectorganisatie officieel opgeheven. Procesmanagement vmbo groen gaat door tot 1 januari. En er zijn nog wel een aantal zaken waarvan we denken dat ze gecontinueerd hadden kunnen worden als LNV niet zo financieel omhoog had gezeten.”

“Voor een deel betekent dit dat de Eerste Fase al nadrukkelijker mee moet lopen met OCW en dat de AOC

stelde mensen in een andere lijn. Je zou dan vanaf die leeftijd ook niet meer over voorbereidend beroepsonderwijs moeten praten, maar gewoon van beroepsonderwijs.”

Dan het circus? Vanwaar je passie?

“Ik woonde naast het veld waar het circus opbouwde als het na de winterstop weer ging reizen. Die hielp je met inrichten van de tent en het planken sjouwen en dan hoopte ik een vrijkaartje te krijgen.”

“Wat ik nog steeds het mooiste vind, is het moment dat een circuskonvooi op een leeg terrein komt. Alles wordt perfect geplaatst en logistiek zit dat fantastisch in elkaar. De tent wordt uitgemeten, met zaagsel en krijtstrepen. De eerste ankers gaan de grond in. Een paar dagen later zie je alleen zaagsel en wat strepen. Het leukste van het circus vind ik de hele logistiek. En dieren, dieren in het circus.”



Ton van den Born